

Meggyőző bizonyítékot szolgáltatott a 8. szakcsoport tevékenysége arra, hogy a honismereti munka a közéletiségre felkészítésnek is jó iskolája. Ők azt vizsgálták, milyen hatással volt a szocialista ipartelepítés a nők társadalmi helyzetének változására. A női életutak rögzítése közben választ kerestek az egyenjogúság kérdésére is. A gyűjtőmunka során felfedezett, megoldásra váró problémák továbbgondolkodásra készítették őket, az ezt követő viták pedig megérlelték bennük a megoldásban való közreműködés igényét is.

A 9. szakcsoport komplex módon egyesítette a kutatás eddigi területeit. A csoport egy háromnemzedékes munkáscsalád életének változását dolgozta fel.

A XI. Országos Honismereti Diáktábor eredményesen végezte munkáját. A táborban 36 dolgozat készült. Ezekből hatot a szakmai vezetők kiemelkedőnek találtak, további tizet elismerésre méltónak tartottak. A szakmai vezetőség által nem jutalmazott pályamunkák készítői még a táborban további segítséget kaptak otthoni munkájukhoz. A táborban készített dolgozatokkal a táborozók részt vettek a Nógrád megyei Munkásmozgalmi Múzeum által meghirdetett pályázaton.

Gönczy Zsuzsanna

A nyíregyházi III. Honismereti Nyári Egyetem

1977. augusztus 4-én immár harmadszor nyitotta meg kapuit Nyíregyházán a Honismereti Nyári Egyetem. A rendező szervek, intézmények — a megyei tanács művelődésügyi osztálya, a Hazafias Népfront megyei bizottsága, a TIT megyei szervezete, a Bessenyei György Tanárképző Főiskola — a legaraválőbb embereiket adták a Nyári Egyetem intézőbizottságába. 13 előadásból merítettük az ismeretanyagot. Ezek sora kiegészült 2 nyíregyházi nagyüzem meglátogatásával, további 4 egésznapos kirándulással.

Az 1977-es Ady-év kapcsán három előadás foglalkozott Adyval. További két előadás a századforduló művészeti és építészeti irányzatait ismertette. A hallgatóság ezek után még nagyobb érdeklődéssel járta végig újra Nyíregyháza utcáit, vizsgálta a „köbezárt” várostörténetet. Ott hajózhattunk végig a Tiszán, ahol annakidején Széchenyi István „a munkát maga elkezdte”. 20 évvel ezelőtt 40%-os volt itt a vízborítás, ma pedig 10%-os! A nagyrabecsülésnek, a tiszteletadásnak mennyivel mélyebb érzésével álltunk ezután meg a nagy elődök, Széchenyi István, Vásárhelyi Pál e térségben állított szobrai előtt, s olvastuk Széchenyi szobortalapatán: „Két hatalmas versenge soká e róna bírásában: emberi szorgalom és a vizek ős eleme...” 1945 óta óriási munkálatok folytak s folynak itt ma is.

Másik két, nagy élményt adó kirándulás a megye műemlék-helyeinek, múzeumainak, építészeti kincseinek végiglátogatása volt. Jártunk a tiszalöki vízierőmű gátjain, géptermeiben, megcsodáltuk az emberi agy és kéz vívmányait. Jártunk a vajai vármúzeum termeiben, ahol hazánk történelmi eseményeiből, főleg a Rákóczi-szabadságharc vonatkozó emlékeiből a színhelyen nézhettük végig a tárgyakat, a képeket, az írásos emlékeket. Ugyancsak megnéztük s valóban megcsodáltuk a vásárosnaményi textil-, illetve vasipari gyűjteményt. Itt láttuk a megye legszebb és egyben leglátogatottabb művelődési házát is. Majd megnéztük a csarodai és a tákosi műemléktemplomot, a népi festésű mennyezetkockákat, a szöszékeket, a templomi kézimunkákat. Láthattuk a Rákóczit és Esze Tamás kurucait figyelő tarpai templomtornyokat s megpihenhettünk a tivadari Tisza-parti halásztanyán. Végül a nyírbátori gótikus református templom hajójában a zenei napok egyikén meghallgattuk Bach karácsonyi oratóriumát, majd Vivaldi: A négy évszak című zenéjét a nemzetközi ifjúsági vonószene-kar előadásában. A városnéző sétán két gyárat is meglátogathattunk, amelyek nemrég épültek, illetve új részleggel bővültek. Az egyik a Papírgyár volt, amely 4 év alatt háromszor lett kiváló vállalat, s a megye ipari termékeinek 10%-át termeli. A másik a Taurus gumigyár nyíregyházi egysége. Az utolsó előadást a KSH megyei igazgatóságának vezetőjétől kaptuk. Szabolcs-Szatmár gazdasági fejlődése volt a téma s az előadó igen szemléletesen ismertette a megye jelenlegi állapotát, eredményeit, problémáit, terveit.

Ritka, különleges élményt jelentettek az Ady-vonatkozású ismertetések. Először az a három előadás, amely egyrészt Ady és Móricz kapcsolatát, másrészt Ady indulását, illetve gondolati örökségét tárgyalta. Tisztelettel adózhattunk Nagykárolyban a

gimnázium épülete előtt Ady, Kaffka, Jászi emlékének. Ugyanezt tettük volna a nagyváradi Ady-múzeumban is — ha nyitva lett volna. Kárpótolni bennünket az a „kitérő”, amellyel eljutottunk Erdmindszentre, megállhattunk Ady szülőháza előtt, s lehajtott fejjel bemehettünk a kis szobákba. Még inkább értjük ezek után, micsoda „világcsodája” volt innen, az „Ertől” indulni s befutni a „Nagy Óceánba”! Megindultan olvastuk a szöveget, amelyet az Ady-szülők, a család akkor még élő tagjai 1920-ban vésettek márványlapra, s rakattak fel a kis ház falára, s amelyben a szülők siratják „kihaló” családjuk csodálatos ágát, s melyben ígérik, kivánságának megfelelően hazahozatják, amint az idők megengedik. A kis faluban most nagy a „búcsújárás”, a falusiak szomorú örömmel mondják — rámutatva a sáros útra, ami bevezet a faluba, s most zúzott kövekkel hengerlik — „Adynak köszönhetjük”.

Több előadás varázsolta elénk a megye részletesebb történetét. Megérkezésünk első perceiben megkaptuk a megye újabban megjelent helytörténeti kiadványainak szép kis gyűjteményét.¹

Ezeket elolvastva, fokozott érdeklődéssel hallgattuk a századforduló megyei történetének eseményeit, a parasztság sorsáról mondottakat, a telepítés adta változásokról, a kivándorlás problémájáról, általában a századforduló helyi eseményeiről, társadalmi változásairól szóló részleteket.

Még egy pár szót a Nyári Egyetem résztvevőiről. Zömmel pedagógusok voltak, mégpedig szinte kivétel nélkül a honismeret szerelmei. Sokan panaszkodtak, hogy nekik nincs semmi irodalmi, történeti értékű emléküik, s irigykedve mondták: milyen jó a nyíregyháziaknak. Különösen akkor érezték ezt, amikor megnéztük az épülő sóstói falumúzeumot és az ugyancsak ott megnyílt III. Országos Népművészeti és Gyermekjáték Kiállítást. Esténként a kis csoportok egymást túlszárnyalva dalolták vidékük népdalait, máskor a népi tánclépéseket tanulták egymástól. Ebben a tevékenységben a két bolgár hallgató is lelkesen vett részt.

A fiatal hallgatók között akadtak nem szakmabeliek is, akik jutalomként kapták a részvétel lehetőségét munkahelyüktől. Nem hiszem, hogy érintetlenül hagyta őket a sok előadás, a kirándulások, a lelkes beszámolók, a további elképzelések taglalása. Az intézőbizottság ugyanis előzetesen megkereste a mezőgazdasági üzemeket, művelődési házakat, s kérte: küldjék el a jól dolgozó munkatársaikat.

Néhány szóval még kell meg említenünk a Tanárképző Főiskolát, amely a helyet adta. A főiskola szép, hatalmas épülettömbje — kollégiumával, „zsebszínházával”, könyvtárával, parkjával, erdőjével, a közeli sóstói fürdővel — ideálisan megfelelő környezet egy ismeretekben, élményekben gazdag Honismereti Nyári Egyetem számára.

Tömöry Márta

Az 1977. évi Nógrád megyei Honismereti Ifjúsági Tábor

A tábort 1977. augusztus 1—10-e között rendeztük meg, Nagybátony-Bányavárosban, a 209. sz. Zsínki Vilmos Ipari Szakmunkásképző Intézetben. A tábor vezetője Szűcs László múzeumi népművelő, a résztvevők száma 30 fő volt. A táborba érkező fiatalok három témakörben tevékenykedtek, úgymint életmódkutatás, művelődéstörténet és munkásmozgalom történet.

A tábor elősegítette az érdeklődő fiatalok elméleti és gyakorlati ismereteinek bővítését. A szakmai vezetők tervszerű és céltudatos tevékenységének eredményeként a résztvevők közelebb kerültek a múzeumokhoz, betekintést nyertek a múzeológia különböző részterületeinek munkájába. Eredmény az is, hogy a begyűjtött tárgyak és dokumentumok jelentős része felhasználható. A visszaemlékezések gyűjtése során pedig több fiatal elhárította az anyag dolgozattá formálását és a múzeumi pályázatra történő benyújtását. *(Gyűjtési eredmény: tárgy és dokumentum 60 db, fénykép és*

¹ Igy pl. a Nyíregyházi Kiskönyvtár II. sz. kötetét: **Tanulmányok Nyíregyháza újabb kori történetéből** címmel, amely a város földesúri hatalom alóli felszabadulásának 150. évfordulójára készült cikket tartalmazza. **A Rákóczi szabadságharc vitás kérdései** címmel 1976. január 29—30-án Vaján—Nyíregyházán tartott tudományos ülészak anyagát. A Jósza András Múzeum kis kiadványát: **Száz éve megyeszékhely Nyíregyháza** címmel.